

2019/2020. tanév

II. korcsoport, 9-10. évfolyam

Iskola:

Versenyző:

Kedves könyvtárakat ismerő tanuló!

Üdvözlünk versenyünkön! Örülünk, hogy nemcsak szereted a könyvtárakat, hanem kíváncsi vagy arra is, milyen az információs műveltséged. Vegyél részt velünk ebben az alkotómunkában!

A feladatlapot tollal töltsd ki! Az egész munka során használhatod a teljes könyvtárat és az internetet is.

A megoldásra _____ perced van.

A verseny témája miatt biztosan Te is jobban észreveszed a világgúrral kapcsolatos híreket. Egészen sok ilyen van, amelyekről az országos sajtó is gyakran beszámol. Évfordulók, új felfedezések, új elméletek... Ezekből a legkülönbözőbb magazinok sem maradhatnak ki. Érkeznek is a szerkesztőségeikbe ilyen témájú írások, de ezek nem mindig teljesen készek a megjelenítésre. A hitelesség érdekében a bennük lévő adatokat ellenőrizni szükséges, a kéziratokat publikálható, közölhető formára kell hozni.

Az alábbi a feladatban ebben kérjük segítséged. Szeretnénk, ha az írás valóban megjelenhetne, így szükségünk van az információs műveltségre, a könyvtárhasználati tudásodra!

Az egyik szerkesztőségbe érkezett kézirat a fekete lyukakról szól.

Egy kéziratnak megjelenés előtt a következő szempontokból kell ellenőrzésen, korrekción átesnie:

- hiteles adatok,
- bizonyítékok,
- helyesírás,
- jó cím,
- aktualitás,
- szerzői jog szempontjából.

A következőkben hét segítő részfeladatot kapsz, ami segíti szerkesztői és korrektori munkádat.

Munkád kezdetén tekintsd át az egészet, mert az egyes feladatok szükségszerűen összefüggnek!

1.

A jó ismeretterjesztő szöveg jellemzői többek között:

- az adatai pontosak,
- a rövidítéseket feloldja,
- a tulajdonneveket pontosan, helyesen írja.

Ellenőrizd, és ha szükséges javítsd ezt a kéziratot ezekből a szempontokból az alábbi lépésekben!

a) Sorolj fel itt 2 olyan információt, amelyet le kell ellenőrizni! Olyat válassz, amely nincs még a kéziratban forrással bizonyítva!

Ellenőrizendő információk, állítások	Hiteles? Pontos?	Helyesbítés vagy a megbízhatóság, pontosság indoklása

b) Egészítsd ki a kézirat szövegét az ehhez a két részhez szükséges forrásjelölésekkel!

c) A rövidítéseket feloldja? Ha van olyan, amit nem, azt itt tedd meg!

d) A tulajdonneveket gyűjtsd ide ki egymás alá! Amelyik helytelenül van írva, azt írd le helyesen is!

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	
21.	
22.	
23.	
24.	
25.	
26.	
27.	
28.	

2.

A kéziratokban gyakran felmerülnek helyesírási problémák. A szerkesztőség saját munkáját is megkönnyítendő a szerzőinek szeretne segítséget nyújtani a helyesírás ellenőrzésében. Ajánlj erre a célra egy nyomtatott és egy elektronikus forrást vagy szolgáltatást!

Írd le azok pontos adatait!

a) Az ajánlott nyomtatott forrás bibliográfiai adatai:

b) Az ajánlott elektronikus forrás vagy eszköz megnevezése/címe:

kiadó/készítő szervezet:

elérése:

29.	
30.	
31.	
32.	
33.	
34.	
35.	
36.	

3.

Az 1.a feladatból az egyik adatellenőrzési folyamatodban használt forrás megtalálását mutasd be az alábbiak szerint!

a) A forrás címe:

b) A forrás, mely segített az 1.a feladatban (amit a hivatkozásba beírtál), milyen forrástípus, dokumentumtípus? Add meg információhordozója szerinti besorolását és egy másik felosztás szerinti típusát is!

c) Hogyan találtál erre a forrásra? Bontsd legalább 4 lépésre a keresési folyamatot! Közben ilyen jellegű kérdésekre válaszolj, ha azok kapcsolódnak tevékenységedhez!

- Milyen tájékoztató eszközt használtál?
- Abban hogyan kerestél (mely felülete, része segítségével)?
- Milyen keresőkifejezésekkel?
- Hogyan választottál?
- Hova mentél?

	Tevékenység	Miért? Milyen könyvtárhasználati vagy információs indok, ok miatt?
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

37.	
38.	
39.	
40.	
41.	
42.	
43.	
44.	
45.	
46.	
47.	
48.	
49.	
50.	

4.

A kézirat rövid a kiszemelt rovathoz. Kérünk, szúrj még bele kb. 500 karaktert (kb. 60 szó, 5 mondat)! Válassz egy részt, amit érdemes további információkkal kiegészíteni!

- a) Jelöld egy nagy bekarikázott csillaggal a kéziratban, hogy hova javaslod beszúrni a szöveged!
- b) A kiegészítés legalább 3 új információt tartalmazzon!
- c) Ide írd a kiegészítő szöveget! A hozzá tartozó forrásokat is itt helyezd el, hogy azzal együtt szerkesszék majd bele. Legalább két forrásból dolgozz!

51.	
52.	
53.	
54.	
55.	
56.	
57.	
58.	
59.	
60.	
61.	
62.	
63.	
64.	
65.	
66.	
67.	
68.	

5.

Az illusztráció érthetőbbé és érdekesebbé tesz egy ismeretterjesztő írást. Ajánlj a kéziratához egy képet!

- a) Add meg a forrás bibliográfiai adatait!
- b) A szöveg, a téma mely részét illusztrálja?
- c) Mi legyen a kép címe, képalírása?

d) Indokold választásod! Adj meg három szempontot, amelyek között legyen tartalmi és megbízhatóságra vonatkozó szempont is!

69.	
70.	
71.	
72.	
73.	
74.	
75.	
76.	
77.	
78.	
79.	

6.

A jó címválasztás fontos. Ha túl hatásvadász, akkor az valószínűleg kattintásvadász vagy álhír, ha meg mást ígér, akkor felesleges bosszúságot okoz az információt keresőknek.

a) Értékelj a kézirat jelenlegi címét az alábbi szempontok mentén! Töltsd ki a táblázatot!

Szempont	Megfelel?	Indoklás
Figyelemfelkeltő		
Nem csap be		
Tömör		
A téma megjelölése (Összhangban van az írás tartalmával, kifejezi a tartalmat)		
Egyedi cím (vagyis nincs sok más azonos című mű)		

80.	
81.	
82.	
83.	
84.	
85.	
86.	
87.	
88.	
89.	
90.	
91.	
92.	
93.	
94.	

b) Javasolj másik címet a műnek! Ez feleljen meg a fenti célok mindegyikének!

7.

A fekete lyukakról szóló írás mellé a szerkesztők szeretnének könyvajánlást is. Segíts őket ebben is! Válassz egyet gyerekeknek és egyet felnőtteknek! A felnőtteknek szóló ne tudományos, hanem ismeretterjesztő legyen! Mindkettő olyan legyen, amely valamely hozzád közeli könyvtárban elérhető, hogyha megkérnek az ajánló megírására, gyorsan hozzájuthass!

A gyerekeknek ajánlott mű bibliográfiai hivatkozása:

Mely könyvtárban, azon belül hol (lelőhely + raktári jelzet):

A felnőtt ismeretterjesztő mű bibliográfiai hivatkozása:

Mely könyvtárban, azon belül hol (lelőhely + raktári jelzet):

95.	
96.	
97.	
98.	
99.	
100.	
101.	
102.	
103.	
104.	
105.	
106.	
107.	
108.	

**Köszönjük, hogy részt vettél ebben a munkában! Munkád értékelését várd könyvtárostanárodtól!
Ha a feladat felkeltette érdeklődésedet, figyeld a pályázatot, melyen a nyertesek írását megjelentetjük!**

A LAMOST óriási teljesítménye megváltoztatja a tudományt

Bajban vannak a csillagászok, néhány elméletet újra kell gondolniuk. Nem is olyan mesze felfedeztek egy olyan fekete lyukat, amekkora az eddigi elméletek szerint nem is létezhetne.

Néhány éve egy nemzetközi csillagászcsoporthoz alakult kínai, amerikai, holland, olasz, spanyol, lengyel és ausztrál csillagászokból. A csoport vezetője a kínai nemzeti csillagvizsgáló professzora. A csoport a kínai LAMOST spektroszkóp-teleszkóp műszert használta az égbolt megfigyelésére. 2016-ban indult kutatásuk során csaknem 300 csillagot kísérték figyelemmel. A csillagok 14 magnitúdónál fényesebbek voltak, és mindegyiket 26 alkalommal mértek meg.¹

Az egyik kiválasztott csillag az LB-1 jelet kapta. A 15 000 fényév távolságban lévő csillag mérési adatai alapján arra következtettek, hogy van neki egy rejtélyes társa, egy sötét kísérője, amelyek tömege a napénak hetvenszerese.

Az adatok alapján ennek egy csillag-fekete lyuk párosnak kell lennie. Ennek azonban ellentmond a fekete lyuk nagy tömege.

A fekete lyukak létezését Einstein relativitáselmélete jósolta meg. Azóta ezt csillagászati megfigyelésekkel is sikerült jól alátámasztani.

A tudománynak eddig kétféle fekete lyuk létezését sikerült bebizonyítania: a csillagtömegű és a szupermasszív fekete lyukat. De a most felfedezett fekete lyuk nem illik egyik mintába sem.

A tudósok már régóta sejtik, hogy létezhetnek olyan közepes tömegű fekete lyukak, amelyek egy köztes kategóriába tartoznak. Ennek lehet első bizonyítéka a most vizsgált objektum.

Ilyen fekete lyuk kialakulásának az lehet a magyarázata, hogy az LB-1 rendszer valaha nem kettős, hanem hármas rendszer volt. Két csillag közel egy pedig távolabb keringett egymástól. A két közelebbi csillag egyetlen fekete lyukban egyesült, így jött létre a szokatlan nagy tömeg.

Egy másik elmélet szerint az is elképzelhető, hogy valójában a rendszernek most is három tagja van. Amit egy fekete lyuknak gondolunk, az valójában két, egymás körül nagyon közel keringő, csillagtömegű fekete lyuk. Így nincs szükség egy harmadik fekete lyuk kategóriára.

¹ Liu, J. és mtsi.: A wide star–black-hole binary system from radial-velocity measurements. In: Nature, 2019. 575. sz., 618–621. p.